

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **M. M.**, zastoupen JUDr. Jaroslavem Sýkorou, advokátem, Zahradnická 74, Příbram, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované č. I ze dne 10. 5. 2010, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 7. 7. 2014, č. j. 43 Ad 45/2010 – 184,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 7. 7. 2014, č. j. 43 Ad 45/2010 – 184, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

Včas podanou kasační stížností žalovaná brojí proti rozsudku Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) ze dne 7. 7. 2014, č. j. 43 Ad 45/2010 - 184 (dále jen „napadený rozsudek“), jímž krajský soud zrušil rozhodnutí žalované č. I ze dne 10. 5. 2010, č. j. X1 (dále jen „napadené rozhodnutí“) jakož i prvoinstanční rozhodnutí žalované č. I ze dne 11. 2. 2010, č. j. X (dále „prvoinstanční rozhodnutí“), a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Napadeným rozhodnutím žalovaná zamítla námitky žalobce proti prvoinstančnímu rozhodnutí. V odůvodnění napadeného rozhodnutí nejprve uvedla, že žalobci rozhodnutím ze dne 26. 6. 2009 přiznala podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v rozhodném znění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), od 9. 7. 2005 starobní důchod ve výši 8.592 Kč měsíčně. Při provedené kontrole spisové dokumentace žalobce však zjistila, že ten nedosáhl potřebného důchodového věku, a proto nesplňuje podmínky pro sníženou věkovou hranici pro nárok na starobní důchod. Žalovaná tudíž rozhodla podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění o odnětí starobního důchodu žalobce od 6. 12. 2009.

Podkladem pro rozhodnutí žalované byly evidenční listy důchodového zabezpečení (pojištění), které jí zaslal zaměstnavatel žalobce. Na evidenčních listech byly za každý rok uvedeny počty dnů odpracovaných v jednotlivých pracovních kategoriích s přesným zařazením a uvedením činnosti, kterou žalobce v dané pracovní kategorii vykonával. Žalovaná konstatovala, že resortní seznamy jsou pro zaměstnavatele při zařazování zaměstnanců do pracovních kategorií závazné. Aby mohl být zaměstnanec zařazen do některé z preferovaných kategorií, musí být činnost, kterou vykonává, uvedena v příslušném resortním seznamu pod danou kategorií. Na základě evidenčních listů a potvrzujícího dopisu zaměstnavatele žalobce (o správném zařazení žalobce) uvedeného bylo vyhodnoceno, že žalobce dosáhl v první pracovní kategorii pouze 7 let a 56 dní, přičemž žalovaná upozornila, že s ohledem na § 74 a násl. zákona o důchodovém pojištění se věková hranice pro nárok na starobní důchod snižuje pojištěnci na 55 let věku, jestliže byl zaměstnán nejméně: 10 let v zaměstnání I. AA pracovní kategorie v uranových dolech; 15 let v zaměstnání I. AA pracovní kategorie; 15 let v zaměstnání I. A pracovní kategorie v hornictví pod zemí v hlubinných dolech, jestliže byl z tohoto zaměstnání převeden nebo uvolněn v souvislosti s prováděním racionalizačních nebo organizačních opatření nebo proto, že pozbyl vzhledem ke svému zdravotnímu stavu trvale způsobilosti konat dále dosavadní práci, popř. pokud jí nesměl vykonávat pro nemoc z povolání, nebo pro ohrožení touto nemocí, anebo pro dosažení nejvyšší přípustné expozice; 20 let v zaměstnání I. A pracovní kategorie.

Žalobce proti napadenému rozhodnutí brojil žalobou. Krajský soud jeho žalobě vyhověl a rozsudkem ze dne 28. 11. 2010, č. j. 43 Ad 45/2010 – 73, obě správní rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Krajský soud v tomto zrušujícím rozsudku uvedl, že rozhodnutí žalované nevycházelo z dostatečně zjištěného skutkového stavu a jako takové je nepřezkoumatelné. Krajský soud sice sdílel názor žalované, že zařazení zaměstnání do jednotlivých kategorií provádí zaměstnavatel, nikoliv nositel pojištění, neboť právě zaměstnavatel má k dispozici potřebné údaje a nese za to zodpovědnost, ovšem za situace, kdy bývalý zaměstnavatel nekomunikuje ani se soudem a ze žádného právního předpisu v oblasti důchodového pojištění neplyne upřednostnění důkazu provedeného zvláštním způsobem (např. ve formě Potvrzení vystaveného zaměstnavatelem) před důkazy navrženými žalobcem (např. formou svědecké výpovědi), nelze dovodit, že by žalovaná v průběhu řízení postupovala správně. V posuzovaném případě byl žalobce postupem žalované zaskočen natolik, že nestačil navrhnout ani doplnění dokazování, a proto toto doplnění provedl na návrh žalobce až krajský soud při soudním jednání. Podle názoru soudu bylo v průběhu řízení dostatečně prokázáno, že žalobce minimálně od roku 1979 až do roku 1992 pracoval v provozovně, kde byli všichni zařazení v I.A pracovní kategorii. Žalovaná tak svým postupem způsobila nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí. V novém řízení měla žalovaná přihlídnout také ke svědeckým výpovědím, jež soud provedl a z nichž vyplynuly právě uvedené závěry.

Žalovaná proti tomuto rozsudku brojila kasační stížností. Tu Nejvyšší správní soud posoudil jako důvodnou a rozsudkem ze dne 27. 6. 2012, č. j. 3 Ads 7/2012 – 28, uvedený rozsudek krajského soudu č. j. 43 Ad 45/2010 – 73 zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Důvodem pro zrušení rozsudku krajského soudu byla jeho nepřezkoumatelnost. Nejvyšší správní soud zavázal krajský soud k tomu, aby znovu posoudil skutkový stav zjištěný žalovanou, ten vztáhl ke skutečnosti požadavku odpracování nejméně 20 let v I. kategorii, vyhodnotil, zda a v čem příp. považuje údaje z evidenčního listu důchodového zabezpečení žalobce za nevěrohodné či nesprávné, uvážil v celkovém kontextu potřebu zjištěný skutkový stav dále a jak doplňovat či nedoplňovat, poté vše souhrnně vyhodnotil, rozhodl a své rozhodnutí přezkoumatelně odůvodnil (závazný právní názor Nejvyššího správního soudu podrobněji viz dále).

Při dalším jednání před krajským soudem, které vyústilo v nyní napadený rozsudek, žalobce vyslovil, že podle jeho názoru došlo k jeho špatnému zařazení již v evidenčním listu

pokračování

zaměstnavatele zasláném žalované, byť jej žalobce (neznalý věci) osobně podepsal. V této souvislosti žalobce odkázal na resortní seznam (str. 48) a uvedl, že byl zařazen jako řidič silničních motorových vozidel či strojník pracovních strojů, avšak svou práci vykonával na skládce uranové rudy, resp. v areálu úpravní radioaktivního materiálu. Po srovnání s počtem odpracovaných směn je dle žalobce zřejmé, že v I. kategorii odpracoval zhruba 90 % směn. Zbylá část směn připadla na soboty, neděle, případně dovolenou a pracovní neschopnost. Krajský soud přisvědčil žalobci, že v posuzovaném případě je třeba ověřit věrohodnost evidenčního listu důchodového zabezpečení žalobce, tak jak jej vyhotovil jeho bývalý zaměstnavatel, zejména již proto, že právní zástupce tohoto zaměstnavatele se soudem vůbec nekomunikoval. S ohledem na uvedené krajský soud ve věci ustanovil soudního znalce v oboru bezpečnost práce v hornictví a těžba, prof. JUDr. Ing. Makariuse, CSc., kterému uložil zodpovědět následující otázky: 1) *zda byl žalobce správně zařazen do pracovní kategorie v období jeho nepřetržitého výkonu práce při úpravě, zpracování, skladování a technologické dopravě uranové rudy, a to s přihlédnutím k tomu, jak byli zařazeni ostatní pracovníci, tj. v soudním řízení vyslechnutí svědci: L. T., bytem K. 3, M., J. Z., bytem J. W. 316, P. IV., A. K., bytem B. 242, pošta S. a M. Č., bytem Š. 236, M., kteří byli zařazeni v I. pracovní kategorii na stejném pracovišti, ve stejném areálu – Úpravny 1. Máje. Jedná se o posouzení faktického výkonu pracovní činnosti, ve které pracovní kategorii na tom kterém pracovišti (bez ohledu na správnost či nesprávnost zaměstnavatelem určené pracovní kategorie) podle resortního seznamu založeného v soudním spisu (07, 09, 10); 2) *zda je (v souladu se zásadou materiální pravdy) správný výpočet odpracovaných let v I. pracovní kategorii, kdy převážnou část pracovní doby za ten který kalendářní rok odpracoval v I. pracovní kategorii, avšak vše ostatní (svátky, soboty, neděle, dovolená, popř. další) mu bylo započítáno do II. pracovní kategorie.**

Znalec v posudku nejprve konstatoval, že žalobce od roku 1968 pracoval v podzemí na dole 25. únor v Bohutíně a od roku 1970 byl zaměstnancem Uranových dolů Příbram, kde pracoval jako řidič technologické dopravy. V té době převážel na voze Tatra aktivní materiál (uranovou rudu), tuto převážel do vzdálenosti cca 400 m na skládku. Od roku 1980 vykonával tutéž činnost s bagrem (viz čl. 29 soudního spisu). Podle přípisu s.p. Diamo z 17. 2. 2011 pracoval žalobce u UD Příbram - Provoz technologické dopravy jako řidič. Tato organizační jednotka byla k 1. 5. 1992 ze s. p. DIAMO vyčleněna jako DAS, a.s. Příbram. Do této organizace byl převeden i žalobce. Podle znalce bylo zařazování pracovníků do důchodových kategorií prováděno podle Resortního seznamu Federálního ministerstva paliv a energetiky pro zaměstnání zařazená pro účely důchodového zabezpečení do I. a II. pracovní kategorie, vydaného tímto ministerstvem v roce 1978 jako Výnos č. 6/1978 č. j. 994/05 ze dne 7. prosince 1978. Žalobce byl pro výkon své práce zařazován střídavě, a to v I. důchodové kategorii jako řidič - strojník pracovních strojů 21-3-02 s popisem pracovních činností: práce na skládce uranové rudy; ve II. důchodové kategorii jako řidič (strojník) pracovních strojů 21-3-02 s popisem pracovní činnosti: řízení, obsluha a údržba různých pracovních strojů a zařízení pro přepravu radioaktivních látek. Podle znalce uvedený resortní seznam nebyl, ale ani nemohl být, schopen s dostatečnou přesností specifikovat pracovní činnosti a zejména prostředí, ve kterém mj. i žalobce pracoval. Tato nedostatečnost se projevila zejména u pracovníků, kteří své pracoviště měnili při jedné a téže činnosti. Znalec konstatoval, že tento případ se vztahuje právě na žalobce, který pracoval částečně jako řidič technologické dopravy a částečně jako bagrista, resp. buldozerista. Za rozhodující označil znalec skutečnost, že žalobce pracoval, a to při všech činnostech, v prostředí ionizujícího záření. K první položené otázce znalec vyjádřil jednoznačný závěr, že žalobce v době, kdy vykonával činnosti jako bagrista, buldozerista a řidič technologického vozidla, byl vystaven ionizujícímu záření, jehož intenzita byla variabilní, a právě s ohledem na tuto skutečnost měl být zařazen do I. důchodové kategorie. Na druhou otázku znalec neodpověděl s odůvodněním, že taková odpověď by od znalce byla irelevantní. Krajský soud na závěr znalce odkázal, jeho závěry převzal a dospěl k závěru, že žalobce byl nesprávně zařazen již v evidenčním listu zaměstnavatele, který byl žalované zaslán. Na tom nic nemůže změnit ani skutečnost, že žalobce, který byl ve věci neznalý, tento list podepsal. Žalobce pracoval

při všech činnostech v prostředí ionizujícího záření, a proto v době, kdy vykonával činnost bagristy, buldozeristy či řidiče technologického vozidla, měl být zařazen do I. důchodové kategorie. Z uvedených důvodů krajský soud obě správní rozhodnutí zrušil.

V **kasační stížnosti** žalovaná (dále též „stěžovatelka“) předně uvádí, že krajský soud se neřídil závazným právním názorem, jenž vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 27. 6. 2012, č. j. 3 Ads 7/2012 – 28. Napadený rozsudek je tak nesprávný, nezákonný a nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů rozhodnutí a pro vadu řízení, která spočívá právě v nerespektování závazného právního názoru Nejvyššího správního soudu. Měl-li krajský soud pochybnosti o záznamech v evidenčních listech, ačkoliv Nejvyšší správní soud konstatoval, že není důvod pochybovat o jejich věrohodnosti a správnosti, měl využít všechny možnosti k získání odpovědi od společnosti DAS, a.s., popř. od ustanoveného likvidátora, rovněž bylo třeba v nich uvedené údaje stran zařazení jím vykonávaných zaměstnání do příslušných kategorií posoudit podle resortních seznamů. Krajský soud však takto nepostupoval, neposoudil znovu skutkový stav již zjištěný správním orgánem, nevztáhl jej ke skutečnosti požadavku odpracování 20 let v I. pracovní kategorii, nepřiradil pracovní zařazení žalobce pod číselné označení dle resortního seznamu a ani k zákonnému ustanovení. Krajský soud pouze zcela převzal závěry znaleckého posudku o tom, že resortní seznam nebyl schopen s dostatečnou přesností specifikovat pracovní činnosti a zejména prostředí, ve kterém žalobce pracoval, a že žalobce měl být tedy zařazen do I. pracovní kategorie. V žádném případě však nelze po několika letech zpochybňovat dříve platné resortní seznamy a neaplikovat je. Odkazuje-li ust. § 14 odst. 5 zákona o sociálním zabezpečení po zrušení pracovních kategorií na resortní seznamy, je nutné je stále striktně dodržovat. Když krajský soud převzal závěr znaleckého posudku, že žalobce měl být zařazen do I. pracovní kategorie, je toto zjištění a konstatování nedostatečné pro další důchodové řízení, neboť toto neprokazuje, zda žalobcem vykonávaná práce skutečně odpovídala zaměstnání, které podle resortního seznamu bylo zařazeno do I. pracovní kategorie, a zda žalobce splňoval požadavek odpracované doby nejméně 20 let v I. pracovní kategorii. Krajský soud převzetím tohoto znalceho závěru nesprávně a neúplně vyhodnotil závazný právní názor uvedený v rozsudku Nejvyššího správního soudu, jímž byl vázán a jenž měl v novém řízení a rozhodnutí plně respektovat. Krajský soud měl provést nové vyhodnocení již provedených důkazů, popř. nové důkazní řízení, nové souhrnné posouzení skutkového stavu věci vedoucí k tomu, aby mohl vyjádřit svůj závěr s určitostí a přesným vymezením, zda žalobce vykonával či nevykonával v požadovaném období zaměstnání zařazené výhradně do I. pracovní kategorie s přihlédnutím ke skutečnosti požadavku odpracování nejméně 20 let v této kategorii, a své rozhodnutí přezkoumatelně odůvodnit. Závěr soudu je neurčitý, neúplný, nerealizovatelný. Z údajů, které znalec přiložil k posudku, vyplynulo, že zaměstnavatel s mimořádnou pečlivostí evidoval pracovní činnost všech svých zaměstnanců a ve smyslu resortního seznamu je také zařazoval do pracovních tříd, což ostatně potvrdil znalec ve znaleckém posudku; soud však toto nevzal v potaz. Za takového stavu jsou však listinné zápisy zaměstnavatelů věrohodné, pravdivé, vzájemně si neodporují, což znovu potvrdily i seznamy zaměstnanců připojené soudním znalcem ke znaleckému posudku (výkazy o odpracovaném počtu směn v I. pracovní kategorii). Není zde tedy žádný důvod pochybovat o tom, že žalobce skutečně fakticky vykonával střídavě zaměstnání začleněné podle tehdy platných resortních seznamů do I. a do II. pracovní kategorie (jako jiní pracovníci na stejné pozici se stejným zařazením, které však krajský soud nevyslechl). S ohledem na uvedené bylo podle stěžovatelky řízení před krajským soudem zatíženo vadou, která by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Stěžovatelka navrhla napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

Ve **vyjádření** ke kasační stížnosti žalobce uvedl, že napadený rozsudek považuje za správný. Obsah výpovědí svědků zcela jednoznačně zpochybnil listinné důkazy – věrohodnost evidenčních listů. Žalobce poté rekapituloval průběh svého profesního života od roku 1965. Uvedl, že doposud vyslechnutí svědci byli jeho nejbližšími spolupracovníky a že z jejich výpovědí

pokračování

vyplývá prokázání soustavnosti výkonu žalobcovy práce v prostředí se zvýšeným rizikem ionizujícího záření. Výpovědi dalších svědků již nemohou více objasnit. Již od počátku stěžovatelka uplatňuje námitky směřující vůči nesprávné a nepřesné evidenci. Krajský soud ve vztahu k pochybnostem v evidenčních listech učinil vše, co učinit mohl. Přístup stěžovatelky, kdy ignoruje to, že zařazení žalobce neodpovídalo skutečnosti (a odpovědné subjekty nereagují na dotazy soudu), považuje za formalistický. Evidenční listy podepsal jako neznalý této problematiky a jeho podpisy jsou tak pouze formální. Žalobce konstatuje, že krajský soud správně vycházel ze znaleckého posudku a výpovědí svědků. V případě, že by soud striktně vycházel pouze z evidenčních listů, zasáhl by do žalobcova práva na spravedlivý proces. Žalobce se ztotožňuje se závěry znaleckého posudku – žalobce měl být správně zařazen do I. pracovní kategorie. Znalec uvedl, že žalobce byl při všech činnostech (bagrista, buldozerista či řidič technologického vozidla) vystaven ionizujícímu záření. Žalobce tak dle jeho názoru splnil podmínku potřebné doby výkonu práce pro zařazení do I. pracovní kategorie. Žalobce navrhl kasační stížnost žalovaného zamítnout.

Usnesením ze dne 8. 10. 2014, č. j. 6 Ads 221/2014 – 21, přiznal Nejvyšší správní soud kasační stížnosti odkladný účinek.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou, za níž jedná zaměstnanec s potřebným vysokoškolským vzděláním, je včasná a je proti napadenému rozsudku přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Nejvyšší správní soud následně přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. a dospěl k závěru, že kasační stížnost **je důvodná**.

Podle § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. je kasační stížnost nepřipustná proti rozhodnutí, jímž soud znovu rozhodl poté, kdy jeho původní rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším správním soudem; to neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

V tomto řízení, jakožto v řízení o opakované kasační stížnosti, je úkolem Nejvyššího správního soudu toliko posoudit, zda se krajský soud řídil závazným právním názorem uvedeným v předchozím zrušovacím rozsudku Nejvyššího správního soudu, a protože byl dřívější rozsudek krajského soudu zrušen pro nepřezkoumatelnost, také posoudit, zda tak krajský soud nyní učinil přezkoumatelně. Kasační námitky, které jdou mimo tento zákonný rámec, daný § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s., jsou při tomto opakovaném řízení o kasační stížnosti nepřipustné.

Nejvyšší správní soud nejprve přiblíží zákonnou úpravu relevantní pro posuzovanou věc.

Ustanovení § 74 zákona o důchodovém pojištění stanoví, že nároky na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před 1. lednem 1996 po odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii nebo v I. (II.) kategorii funkcí zůstávají zachovány do 31. prosince 2018. Snížená věková hranice pro vznik nároku na starobní důchod se přitom považuje pro účely tohoto zákona za důchodový věk.

Podle § 14 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, (dále „zákon o sociálním zabezpečení“) byla zaměstnání pro účely důchodového zabezpečení zařazena až do 31. 12. 1992 podle druhu vykonávaných prací do tří pracovních kategorií. Zaměstnání I. a II. pracovní kategorie byla uvedena v resortních seznamech zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie vydaných před 1. červnem 1992; do III. pracovní kategorie patřila zaměstnání, která nebyla zařazena do I. nebo II. pracovní kategorie.

Věk odchodu do důchodu pro osoby zaměstnané v I. pracovní kategorii byl v zákoně o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995, stanoven v § 21 tak, že občan musel být zaměstnán nejméně 25 roků, dosáhnout věku aspoň 55 let a být zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a), či nejméně 10 roků v takovém zaměstnání v uranových dolech, nebo být zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b), jestliže byl z tohoto zaměstnání převeden nebo uvolněn z důvodů uvedených v § 12 odst. 3 písm. d) a e), nebo být zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b) až h) citovaného zákona. Podle § 14 odst. 5 věty první zákona o sociálním zabezpečení, „jako doba zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se za dobu před 1. lednem 1993 započítává doba výkonu práce podle popisu pracovní činnosti uvedeného v příslušném resortním seznamu a další doby za podmínek a v rozsahu stanovených v předpisech platných před 1. červnem 1992; organizace pro tyto účely vedou příslušnou evidenci“.

Doby zaměstnání uvedených v § 14 odst. 2 písm. a) a b) zákona o sociálním zabezpečení se přitom vztahovaly k zaměstnáním vykonávaným pod zemí v hlubinných dolech, a doby zaměstnání uvedených v § 14 odst. 2 písm. b) až h) se vztahovaly dílem k zaměstnáním vykonávaným v podzemí, a dále pak k zaměstnáním vykonávaným v jinak škodlivých prostředích.

V předchozím zrušujícím rozsudku Nejvyšší správní soud krajskému soudu nejprve vytkl, že ten se nezabýval tím, o kterou kategorii potřebných odpracovaných let (10, 15, 20) při dosažení nejméně 55 roků se v případě žalobce jedná. Již to samo založilo nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu. Nejvyšší správní soud dále v tomto ohledu uvedl, že vzhledem k tomu, že pro přiznání starobního důchodu při dosažení věku 55 roků citovaná zákonná úprava dobu zaměstnání nejméně 15 let váže také na práci pod zemí v hlubinných dolech (ne uranových), kterou žalobce nevykonával (ani nepracoval v uranových dolech), nabízí se z uvedených variant toliko varianta poslední, a to, zda při dosažení věku 55 roků byl zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b) až h) citovaného zákona. S ohledem na uváděná pracovní zařazení žalobce se nabízí ke zvážení, zda a nakolik byla pracovní zařazení žalobce příp. podřaditelná písm. h) uváděného zákonného ustanovení (*zaměstnání vykonávaná v prostředí obroženém ve významné míře ionizujícím zářením při úpravě a konečném zpracování radioaktivních surovin, v jaderných elektrárnách a při obsluze cyklotronu a výzkumného reaktoru*). To však mělo být posouzeno ve spojení s příslušnými resortními seznamy zaměstnání, zařazených do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení, které pozbyly platnosti dnem 1. 6. 1992.

Dále Nejvyšší správní soud zavázal krajský soud k tomu, aby vyhodnotil, zda a v čem příp. považuje údaje z evidenčního listu důchodového zabezpečení žalobce za nevěrohodné či nesprávné. K tomu Nejvyšší správní soud uvedl, že krajský soud neměl žádný důvod o věrohodnosti či správnosti evidenčních listů pochybovat, neboť údaje v nich obsažené nebyly zpochybněny žádným jiným písemným důkazem, vzájemně si neodporovaly, nebyly mezerovité či jinak neúplné, a bylo proti nim postaveno jen osobní vyjádření žalobce, že měl být po celou dobu zaměstnání zařazen do kategorie I. Měl-li krajský soud pochybnosti o věrohodnosti a správnosti evidenčních listů vyhotovených zaměstnavatelem a potvrzených Okresní správnou sociálního zabezpečení, měl za situace, kdy s ním společnost DAS, a.s. v likvidaci nekomunikovala, využít všechny sobě dostupné prostředky a možnosti, aby získal odpověď od dané společnosti, příp. od ustanoveného likvidátora. A pokud by měl krajský soud

pokračování

důvodné pochybnosti o správnosti záznamů v evidenčních listech důchodového pojištění žalobce, potom bylo třeba v nich uvedené údaje stran zařazení jím vykonávaných zaměstnání do příslušných kategorií posoudit právě podle resortních seznamů.

Svůj závazný právní názor Nejvyšší správní soud shrnul takto: *„Je tedy nyní na krajském soudu, aby znovu posoudil skutkový stav zjištěný žalovanou, ten vztáhl ke skutečnosti požadavku odpracování nejméně 20 let v I. kategorii, vyhodnotil, zda a v čem příp. považuje údaje z evidenčního listu důchodového zabezpečení žalobce za nevěrohodné či nesprávné, uvážil v celkovém kontextu potřebu zjištěný skutkový stav dále a jak doplňovat či nedoplňovat, poté vše souhrnně vyhodnotil, rozhodl a své rozhodnutí přezkoumatelně odůvodnil.“*

Nejvyšší správní soud proto nyní musel zkoumat, zdali vytýkané vady krajský soud v napadeném rozsudku napravil a uvedeným se správně a přezkoumatelně zabýval.

Nejprve Nejvyšší správní soud posoudil to, zdali krajský soud v napadeném rozsudku odůvodnil, v čem spatřuje nevěrohodnost či nesprávnost údajů obsažených v evidenčním listu. Krajský soud na základě pouhého tvrzení žalobce o nesprávném zařazení jeho osoby do důchodové kategorie dospěl k závěru, že je třeba ověřit věrohodnost evidenčního listu a správnost údajů v něm uvedených, a to zejména již proto, že právní nástupce bývalého zaměstnavatele žalobce (DAS, a.s. v likvidaci) se soudem vůbec nekomunikoval. To však nikterak neodůvodňuje, proč měl v tomto ohledu krajský soud dané pochybnosti. Pokus o komunikaci s likvidátorem DAS, a.s. v likvidaci měl následovat až poté, co pochybnosti vzniknou. Krajský soud tak opět neodůvodnil, na základě čeho pochybnosti o věrohodnosti a správnosti evidenčních listů dovozoval, a tím zatížil napadený rozsudek v této části nepřezkoumatelností pro nedostatek důvodů. V novém rozsudku by krajský soud v případě, že dospěje k závěru, že údaje v evidenčním listu nejsou věrohodné či správné, měl jednoznačně a pečlivě uvést, na základě čeho k tomuto závěru dospěl.

Dalším požadavkem Nejvyššího správního soudu bylo, aby krajský soud v dalším řízení posoudil skutkový stav zjištěný stěžovatelkou, ten vztáhl ke skutečnosti požadavku odpracování nejméně 20 let v I. kategorii a posoudil zařazení žalobcem vykonávaných zaměstnání do příslušných kategorií podle resortních seznamů. Krajský soud při posuzování skutkového stavu zjištěného stěžovatelkou zcela, téměř bez vlastní úvahy, převzal závěry znaleckého posudku, ve kterém znalec uvedl, že resortní seznam nebyl, ale ani nemohl být, schopen s dostatečnou přesností specifikovat pracovní činnosti a zejména prostředí, ve kterém mj. i žalobce pracoval. Závěr rozsudku, jenž byl převzat ze znaleckého posudku, zněl, že žalobce pracoval při všech činnostech v prostředí ionizujícího záření, a proto v době, kdy vykonával činnost bagristy, buldozeristy či řidiče technologického vozidla, měl být zařazen do I. důchodové kategorie.

Pokud jde tedy o samotné posouzení skutkového stavu na základě závěrů znaleckého posudku, uvádí Nejvyšší správní soud následující. Nejvyšší správní soud se zabýval tím, zdali může krajský soud na základě znaleckého posudku dospět k závěru, že žalobce měl být, nehledě na jeho zařazení dle evidenčního listu, zařazen v jiné důchodové kategorii. Této otázce se Nejvyšší správní soud věnoval již v jiných případech a dospěl k závěru, že „[u]stanovení § 14 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, obsahuje výčet činností, které odůvodňují zařazení do pracovní kategorie; tento výčet sám o sobě však nepostačuje k výroku o zařazení určité pracovní činnosti do pracovní kategorie. Konkrétní zaměstnání zařazené do preferované pracovní kategorie musí být uvedeno v resortním seznamu. Pokud práce, kterou stěžovatel vykonával, odpovídá zaměstnání zařazenému v resortním seznamu do preferované II. pracovní kategorie, nelze ji zařadit do I. pracovní kategorie, přestože práce byla vykonávána ve ztížených pracovních podmínkách, které u vyjmenovaných druhů pracovních činností zařazení do I. pracovní kategorie odůvodňovaly.“ (srov. právní větu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 6 Ads 109/2007 - 110). Je tedy zřejmé, že pokud měl (bude mít) soud

pochybnosti o správnosti a věrohodnosti evidenčního listu (zařazení žalobce), měl prvně ověřit, zdali je konkrétní druh práce, jenž žalobce vykonával, uveden v resortním seznamu. Na základě toho měl pak posoudit, zdali je žalobce zařazen do správné pracovní kategorie. Soud zajisté může vyslovit, že pracovník splňuje podmínky pro zařazení do I. či II. pracovní kategorie v případě, že práce jím vykonávaná odpovídá některému zaměstnání zařazenému do I. nebo II. pracovní kategorie, přičemž ovšem musí zkoumat všechny podmínky, za nichž mohlo být zaměstnání zařazeno do resortního seznamu (srov. k tomu stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 10.10.1977, sp. zn. Cpjf 46/77, publikováno v č. 1/1978 Sbírký rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu). Pokud by tedy krajský soud dospěl k závěru, že zařazení žalobce do některé z důchodových kategorií je nesprávné, měl své závěry náležitě odůvodnit, konkrétně měl uvést, v čem toto nesprávné zařazení spatřuje a pod jaký druh prací uvedený v resortním seznamu měla být žalobcova práce zařazena. Tak však krajský soud neučinil, když pouze převzal závěr znaleckého posudku o tom, že resortní seznam nebyl, ale ani nemohl být, schopen s dostatečnou přesností specifikovat pracovní činnosti a zejména prostředí, ve kterém žalobce pracoval, přičemž žalobce pracoval při všech činnostech v prostředí ionizujícího záření, a proto v době, kdy vykonával činnost bagristy, buldozeristy či řidiče technologického vozidla, měl být zařazen do I. důchodové kategorie. Z tohoto závěru však jakoby vyplývalo, že žalobcem vykonávaný druh prací nelze podřadit pod některý z druhů uvedených v resortním seznamu spadající pod I. kategorii. Pokud však nebylo konkrétní povolání (druh práce) zařazeno v příslušném resortním seznamu jako zaměstnání zařazené do I. (či II.) pracovní kategorie, nemohlo být na základě rozšiřujícího výkladu ustanovení zákona či prováděcího nařízení do takové kategorie podřazeno, a to ani na základě soudního uvážení (k tomu viz např. Burdová, E. a kol. O důchodovém zabezpečení pracujících. Praha: Práce, 1988, s. 70 – 71). Krajský soud pouze převzal názor znalce a již opomněl posoudit, zdali žalobcem vykonávané práce lze podřadit pod ty, jež jsou uvedeny v I. či II. kategorii v resortním seznamu. Krajský soud tak neposoudil skutkový stav zjištěný žalovanou přezkoumatelným způsobem.

Nikterak se také krajský soud nezabýval tím, zdali byl splněn požadavek nutných 20 let odpracovaných v I. důchodové kategorii, a tudíž nerespektoval závazný právní názor Nejvyššího správního soudu ani v tomto ohledu.

Závěrem k této části Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že napadený rozsudek hned na několika místech trpí nepřezkoumatelností spočívající v nedostatku důvodů. Z rozsudku vskutku není zřejmé, jak by měla žalovaná dále postupovat. Nejvyšší správní soud proto musel napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

III. Závazný právní názor

Již v předchozím zrušujícím rozsudku Nejvyšší správní soud závázal krajský soud svým právním názorem. Jelikož krajský soud tento názor nerespektoval, vyslovil nyní Nejvyšší správní soud tento názor znovu s tím, že jej konkretizoval do určitého algoritmu, a to následovně:

V dalším řízení nejprve krajský soud posoudí, zda považuje údaje z evidenčního listu (údaje o žalobcově zařazení do kategorií) za (ne)věrohodné či (ne)správné. Pokud dospěje k odůvodněnému závěru, že tyto údaje jsou správné a věrohodné, bude z nich dále vycházet. Pokud dospěje k závěru opačnému, tak tento závěr řádně a pečlivě odůvodní. V tomto případě další postup krajského soudu bude spočívat v tom, že posoudí, do jakých pracovních kategorií lze podřadit žalobcem vykonávané práce, a to v návaznosti na resortní seznam. V případě, že žalobcem vykonávaná práce odpovídala zcela některému zaměstnání zařazenému do I. nebo II. pracovní kategorie, podřadí ji soud pod některou z těchto kategorií (nelze

pokračování

však do I. či II. kategorie zařadit ty druhy práce, jež nejsou v resortním seznamu uvedeny). To vše krajský soud provede a náležitě odůvodní s vědomím, že musí brát v potaz požadavek odpracování nejméně 20 let v I. kategorii.

IV. Závěr a náklady řízení

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná a napadený rozsudek nepřezkoumatelný. Proto Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a krajský soud ve smyslu § 110 odst. 4 s. ř. s. závázal právním názorem (viz kapitolu III.).

V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (ustanovení § 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. června 2015

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu